

นโยบายและวิธีการที่ภาครัฐกำหนดเป็นแนวทางในการส่งเสริม รายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน

ผลของการวิจัยในบทนี้แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการพิจารณาจาก “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้” ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายที่รัฐบาลได้ออกมานั้นเป็นผลมาจากเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้นายจาตุรนต์ ฉายแสง (รองนายกรัฐมนตรี) ไปหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจากกรณีที่นักเรียนใช้อาวุธปืนก่อคดียิงผู้อื่นและตัวเองถึงแก่ความตาย และให้กำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งนายจาตุรนต์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หากจะแก้ปัญหาค่าการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนให้สำเร็จนั้น ควรจะได้มีการใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือทางสังคมในการป้องกันปัญหาและเสนอรายการอย่างสร้างสรรค์ โดยนายจาตุรนต์ได้มอบหมายให้คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำโครงการสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ปฏิรูประบบวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้
2. จัดทำรายงานการศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้”
3. จัดการประชุมเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้”

คณะทำงานโครงการสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

1. รศ.จุมพล รอดคำดี

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. คุณศรีสว่าง พ่วงศ์แพทย์	ที่ปรึกษา มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
3. นพ.สุภกร บุนนาค	ผู้จัดการ สสส.

ฝ่ายวิชาการ

1. รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ	
3. ผศ.วรรณนิภา นิยมไทย	คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
4. ผศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. คุณเข้มพร วิรุณราพันธุ์	มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)
6. คุณนิธินันท์ ยอแสงรัตน์	เครือข่ายเนชั่นกรุ๊ป
7. คุณสมา โกมลสิงห์	ไอทีวี
8. คุณกุลชีพ วรพงษ์	คณะทำงานรองนายกรัฐมนตรีฯ

ฝ่ายจัดการประชุมยุทธศาสตร์

1. นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)
2. ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
3. คุณมณฑนา	มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
4. พญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม

แห่งชาติ

สุขภาพ

ฝ่ายเลขานุการ

1. คุณกุลวิตรา ภัคคานนท์ สภาการศึกษาแห่งชาติและคณะทำงานรอง
นายกรัฐมนตรี

2. คุณมนัสวินี จันทะเลิศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. คุณศรีนทร์ทิพย์ จานศิลา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม

สุขภาพ

คณะทำงานรวบรวมองค์ความรู้ ศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและเรียนรู้ โดยได้มีการประชุมเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้” เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ณ ห้องประชุม 203

กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ ซึ่งการประชุมดังกล่าวเห็นชอบในยุทธศาสตร์รวม 4 เรื่องหลัก ได้แก่

- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา

1. ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การพัฒนาคนและสังคม อย่างน้อยร้อยละ 50 โดยมีรูปแบบที่สร้างสรรค์และหลากหลาย
2. ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่น้อยกว่า 15% ของเวลาออกอากาศทั้งหมด
3. ให้สถานีโทรทัศน์ผลิตและนำเสนอรายการที่สร้างสรรค์และเหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลาตี ระหว่าง 16.00 – 22.00 น. (จันทร์ – ศุกร์) และระหว่าง 7.00 – 22.00 น. (เสาร์ – อาทิตย์) โดยอาจเป็นรูปแบบรายการข่าวสาร สารประโยชน์ หรือรายการบันเทิง
4. ให้ปฏิรูปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เป็นสถานีโทรทัศน์ประเภท “บริการสาธารณะ” เพื่อข่าวสาร การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และประชาธิปไตย โดยให้ผู้ผลิตอิสระ ประชาชน เด็ก และเยาวชน มีโอกาส และมีส่วนร่วมผลิตรายการในสถานีแห่งนี้
5. ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยขอจัดสรรมาจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 31 พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ ฯ พ.ศ. 2543) และสร้างกลไกการบริหารกองทุนให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพรวมทั้งจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อระดมทรัพยากรจากสาธารณะมาสมทบ
6. ให้กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพ โดยให้ผู้ผลิตสื่อเพื่อการศึกษา เพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว สามารถลดหย่อนภาษีได้ หรือให้ผู้บริจาคเงินสมทบกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ สามารถลดหย่อนภาษีได้

7. ให้กำหนดมาตรการยกเว้นหรือลดหย่อนราคาค่าเวลาสถานี แก่รายการวิทยุ และโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว รายการเพื่อคนด้อยโอกาส และคนจน

8. ให้จัดตั้งองค์กรกลางมาทำหน้าที่บริหารจัดการและเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนา สื่อเพื่อการศึกษา การเฝ้าระวังและติดตามผล โดยให้การบริหารองค์กรประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ ด้านจิตวิทยาเด็ก ฯลฯ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของรายการเด็กเพื่อเป็นแนวทางของทุกฝ่าย และการกำกับดูแล ติดตามผล การประเมินผล และจัดระดับความนิยมของรายการต่าง ๆ ให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ รวมทั้งการเปิดรับข้อคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสื่อเพื่อการศึกษา

1. ส่งเสริมให้โครงสร้างระบบสื่อวิทยุและโทรทัศน์มีความสมดุลระหว่างภาครัฐ ภาค องค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน และระหว่างภาคชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยให้สื่อของรัฐเป็นสื่อบริการสาธารณะที่เป็นบรรทัดฐานในด้านมาตรฐานและคุณภาพของรายการการศึกษา รายการเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

2. กำหนดสัดส่วนของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยแบ่งเป็นภาครัฐ (สื่อบริการสาธารณะ) ซึ่งครอบคลุมภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 40 ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน ร้อยละ 20 และภาคธุรกิจเอกชนร้อยละ 40 โดยให้มีสถานีเพื่อการศึกษาเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่น้อยกว่า 50 สถานี

3. ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ เพื่อเป้าหมายในการปฏิรูปสื่อเพื่อการศึกษา และการพัฒนาคนและสังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ

1. ให้จัดอันดับหรือจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยจัดระดับ ดังนี้

- TV-Y เหมาะสำหรับเด็กทุกเพศทุกวัย
- TV-Y7 เหมาะสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 7 ปีขึ้นไป

2. ให้จัดอันดับหรือจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์ทั่วไป โดยให้จัดระดับดังนี้

- TV-G เหมาะสำหรับทุกเพศ ทุกวัย มีความรุนแรงน้อย ภาษาไม่รุนแรง
- TV-PG ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง เนื้อหาบางตอนไม่เหมาะกับเด็ก
- TV-14 เนื้อหาไม่เหมาะกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี
- TV- M เหมาะสำหรับผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่เท่านั้น มีเนื้อหาทางเพศและความรุนแรงที่โจ่งแจ้ง

3. ให้มีการลงทุนและสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่มีรูปแบบหลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์เด็ก เยาวชนและครอบครัว

4. ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรายย่อยและผู้ผลิตอิสระรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณ และเพื่อการตรวจสอบกันเอง

5. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวในทุกขั้นตอน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ

1.การเพิ่มพลังผู้บริโภค โดยการรวมตัวเป็นองค์กรเครือข่ายพลเมืองและผู้บริโภค สื่อ และจัดตั้งองค์กรหรือกลไกตรวจสอบการทำงานของสื่อ และติดตามประเมินผลคุณภาพรายการการศึกษา รายการเด็ก เยาวชน และครอบครัว ติดตามการทำงานขององค์กรกำกับดูแล และองค์กรสื่อให้ทำงานอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีระบบการร้องเรียนและการคุ้มครองผู้บริโภคข่าวสารที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสื่อ

2.เปิดสาย Hotline สื่อ เพื่อให้ประชาชนเฝ้าระวัง ติดตามประเมิน แสดงประชามติ และวิพากษ์วิจารณ์สื่ออย่างต่อเนื่องและทันท่วงที

3.สนับสนุนสื่อมวลชนศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจสื่อ มีวิจยารณญาณในการเลือกรับและกลั่นกรองสื่อ ในการใช้ประโยชน์จากสื่อ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา จัดเป็นหลักสูตรในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา และในกิจกรรมการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในชุมชน

4.จัดตั้งสถาบันการศึกษาและวิจัยสื่อสำหรับการพัฒนาสื่อเด็กและเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษาโดยให้สถาบันมีหน้าที่ในด้านพัฒนาองค์ความรู้ เป็นศูนย์ข้อมูล (Clearing

House) เพื่อรวบรวมผลงานด้านการศึกษาวิจัยสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นสถาบันวิจัยทดลอง สร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพ เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ และพัฒนาบุคลากรในด้านการวิจัยและการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษา รวมทั้งจัดการสำรวจความคิดเห็น / ประชามติเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพรายการเด็กและเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องผลิตและพัฒนาบุคลากรในด้านการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้มีหลักสูตรด้านสื่อมวลชนสำหรับเด็ก และเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษา ทำการศึกษา และทดลองผลิตรายการที่เป็นต้นแบบในลักษณะที่หลากหลาย โดยเฉพาะที่เน้นคุณค่าด้าน การศึกษาและการเรียนรู้และสุนทรียภาพในศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

โดย "ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้" นี้ คณะทำงานได้ประมวลมาจากแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็ก 2535 และแผนพัฒนาสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ.2542 – พ.ศ.2551)

รองนายกรัฐมนตรีนายจาตุรนต์ ฉายแสงจึงได้เสนอเรื่อง "แนวทางและมาตรการ การใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว" ในการประชุมเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2546 ให้คณะกรรมการกถนกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 ที่มี นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พร้อมด้วยคณะที่ 5 ซึ่งมีนายกร ทัพพะรังสี รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมาย) ที่มีนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เข้าร่วมพร้อมกันเพื่อพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. สื่อของรัฐไม่ควรมุ่งเน้นในเรื่องบันเทิงหรือมุ่งหากำไรในเชิงพาณิชย์เท่านั้น แต่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วย ดังนั้น รัฐจึงควรใช้สื่อของรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการนำเวลาในการออกอากาศมาส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาจัดทำรายการที่สร้างสรรค์สังคม เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ ควรกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยอาจจะกำหนดเป็นวาระแห่งชาติที่จะเสนอรายการสร้างสรรค์สังคมสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว และหากให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้นำในการผลักดันในเรื่องนี้ จะได้ผลดีอย่างยิ่ง

2. การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่ควรจำกัดเฉพาะสื่อของรัฐเท่านั้น ควรจะรวมถึงสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐด้วย ได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง ITV นอกจากนี้ ควรให้ครอบคลุมถึงสื่ออื่น ๆ ด้วย เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต วีซีดี ตู้เกมส์ เป็นต้น

3. การนำเวลาออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชนคืนมาส่วนหนึ่ง เพื่อดำเนินการในเรื่องนี้นั้น อาจมีปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานได้ ดังนั้น ในขั้นนี้ จึงมอบให้สำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันตรวจสอบสัญญาสัมปทานเพื่อพิจารณา ข้อกฎหมาย และความเป็นไปได้ว่าจะดำเนินการได้หรือไม่อย่างไร โดยในระหว่างนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้ไขสัญญาฯ และเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษา เห็นควรใช้วิธีขอความร่วมมือไปก่อน และเมื่อตรวจสอบสัญญาสัมปทานแล้วเห็นว่า จำเป็นต้องแก้ไขสัญญาสัมปทาน ก็เห็นควรมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับไปดำเนินการเจรจาและแก้ไขสัญญาต่อไป

4. การผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัวนั้น ควรมีการศึกษาวิจัย ความต้องการของเด็ก และผู้ปกครองว่าต้องการชมรายการประเภทใด ลักษณะใดเป็นต้น นอกจากนี้ ควรสำรวจด้วยว่า ในปัจจุบันมีรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว จำนวนเท่าไร และมีลักษณะอย่างไร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการผลิตรายการที่เหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก เยาวชนและครอบครัวต่อไป

5. การผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ควรให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ผลิต มีความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ดำเนินการ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นความร่วมมือกันดำเนินการระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งต้องให้เด็ก ผู้ปกครอง และโรงเรียนมีส่วนร่วมด้วย เช่น โรงเรียนอาจนำสาระจากสื่อมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจชมรายการที่สร้างสรรค์สังคม

6. ลักษณะของรายการนอกจากเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็กและเยาวชนแล้วควรมีรายการสำหรับครอบครัวเพื่อสอนวิธีการเลี้ยงเด็กให้เป็นคนดีของสังคม

7. ควรมีการจูงใจให้มีการผลิตรายการที่สร้างสรรค์สังคม เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ผลิตที่มีคุณภาพ ลดผลตอบแทนในสัญญาสัมปทาน รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่าย เป็นต้น

8. เวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ ควรกำหนดให้เป็นสัดส่วนเวลาไว้สำหรับ จะเป็นช่วงเวลาใดจึงจะเหมาะสม ควรตั้งคณะทำงานขึ้นมาทำการศึกษาวิจัยก่อน และควร กำหนดให้ใช้ช่วงเวลาเดียวกันทุกสถานีโทรทัศน์

9. ควรระบุเวลาเริ่มต้นการดำเนินการในเรื่องนี้ไว้ด้วย

10. มาตรการในการดำเนินการควรแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และ ระยะยาว สำหรับมาตรการระยะสั้นให้มีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในด้าน ต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมาจาก หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคสังคม และสื่อที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่บริหารจัดการรับผิดชอบดูแลเนื้อหาสาระและรูปแบบรายการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการ และในระยะต่อไปควรรี้อีกครั้งที่มีอยู่แล้วเป็นผู้ดำเนินการต่อไป เช่น กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

11. สำหรับการจัดทำรายการวิทยุเพื่อสร้างสรรค์สังคมนั้น เนื่องจากมีสถานีเป็น จำนวนมาก จึงควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ก่อน โดยอาจจะเลือกดำเนินการเฉพาะสถานีที่ ประชาชนนิยม เป็นต้น

12. ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการในเรื่องนี้เมื่อผ่านไประยะหนึ่ง เช่น 1 ปี เป็นต้น เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางและมาตรการฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

มติคณะที่ประชุมเห็นชอบในหลักการเรื่อง “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว” ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นาย จาตุรนต์ ฉายแสง) เสนอ และได้นัดหมายให้จัดประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 คณะที่ 5 และคณะที่ 7 เพื่อพิจารณาเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่งในวันพุธที่ 29 ตุลาคม 2546 ประเด็นในการอภิปรายในครั้งนี้เกี่ยวกับเรื่องข้อกฎหมายสัญญาสัมปทานที่รอง นายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว จากการ ตรวจสอบสัญญาสัมปทานระหว่างองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และระหว่างสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และช่อง ITV ของผู้แทน สำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วเห็นว่า ตามสัญญาสัมปทาน ดังกล่าวรัฐสามารถนำเวลาในการออกอากาศมาจัดทำรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของ

เด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ สำหรับผู้แทนกองทัพบกได้ชี้แจงว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง 7 จะต้องดำเนินการตามนโยบายของกองทัพบก ซึ่งกองทัพบกพร้อมที่จะให้การ สนับสนุนแนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ตามนโยบายของรัฐบาล

มติคณะกรรมการกถนกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นควรรับทราบยุทธศาสตร์การ บริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างสื่อเพื่อการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ และยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ และเห็นควรให้เพิ่ม บทบาทสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยให้นำเวลาใน การออกอากาศของสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มาส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาจัดทำรายการ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จัดสรรส่วนเวลา สำหรับเนื้อหาสาระของ รายการวิทยุและโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ร้อยละ 10 – 15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้เริ่มจากรายการวิทยุและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ก่อนโดยให้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นไป สำหรับรายการวิทยุและโทรทัศน์ของสถานีอื่นๆ ให้ดำเนินการตามความ พร้อมของสถานี

2. ให้มีการแบ่งเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและ ครอบครัว เพิ่มจากเกณฑ์เดิมที่กำหนดไว้อย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ในระหว่างเวลา 16.00 – 18.30 น. เป็นอย่างน้อย 1- 1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างเวลา 16.00 – 22.00 น.

3. ให้มีการจัดประเภทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยให้ ผู้ผลิตสื่อดำเนินการ และให้คณะกรรมการที่จะจัดตั้งขึ้นตามข้อ 5 เป็นผู้กำกับดูแล

4. มอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรับไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานทำ หน้าที่จัดหาเวลาจากสื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อนำมาจัดทำรายการเพื่อ การศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยให้คณะทำงานชุดนี้อยู่ภายใต้การ กำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม)

5. มอบให้กรมประชาสัมพันธ์รับไปดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรทางการศึกษา วัฒนธรรม องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานสื่อที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทำหน้าที่บริหารจัดการรับผิดชอบดูแลเนื้อหาสาระและรูปแบบรายการกำกับและประเมินผลคุณภาพรายการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการ โดยให้คณะกรรมการชุดนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) และให้คณะกรรมการฯ วิทยุศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสื่อเพื่อการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ ไปพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ คณะกรรมการกึ่งนอกระบบเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีได้มอบให้รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) รองนายกรัฐมนตรี (นายกร ทัพพะรังสี) และรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการต่อไป

เมื่อ “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว” ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกึ่งนอกระบบเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีแล้วจึงได้เสนอเรื่องดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาและลงมติเห็นชอบในหลักการตามมติคณะกรรมการกึ่งนอกระบบฯ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ฉายแสง เสนอ อย่างไรก็ตาม คณะรัฐมนตรีเห็นว่า การจัดทำรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ภาครัฐควรกำหนดกรอบหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เท่านั้น และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน และผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นมืออาชีพในการจัดทำรายการ เป็นผู้พิจารณาดำเนินการในรายละเอียดเองตามความเหมาะสมภายใต้กรอบหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยภาครัฐอาจจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดตามดูแลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาให้รางวัล สิ่งจูงใจหรือ เงินสนับสนุนตามความเหมาะสม โดยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ เช่น

1. กำหนดให้สื่อวิทยุกระจายเสียงจัดสรรส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ร้อยละ 10 - 15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้เริ่มจากรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ก่อน สำหรับรายการวิทยุของสถานีอื่น ๆ ก็ให้ดำเนินการตามความพร้อมของสถานี

2. กำหนดให้มีระยะเวลาการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ในระหว่างเวลา 18.00 – 22.00 เป็นเวลาหนึ่งชั่วโมงเป็นอย่างน้อย รวมทั้งอาจเพิ่มเวลาการออกอากาศในช่วงเวลาอื่นที่เหมาะสม โดยให้มีการหารือกับหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ ต่อไป

3. กำหนดลักษณะรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ที่จะต้องดำเนินการว่า ต้องเป็นรายการในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน ส่งเสริมสถาบันครอบครัว รวมทั้งการส่งเสริมจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

4. กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ติดตามดูแลการดำเนินการจัดทำสื่อของภาคเอกชนให้เป็นไปตามแนวทาง และกรอบหลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด รวมทั้งพิจารณาให้รางวัล สิ่งจูงใจ ให้แก่ผู้ผลิตและเจ้าของรายการที่เหมาะสม ตลอดจนการพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดทำรายการที่มีคุณภาพ แต่ขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงินจากภาคเอกชน (Sponsor) เป็นต้น

โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติมอบให้รองนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ฉายแสง รับแนวทางดังกล่าวไปประสานงานร่วมกับรองนายกรัฐมนตรี นายวิษณุ เครืองาม เพื่อดำเนินการในรายละเอียดร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

เพื่อให้การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ที่เห็นชอบให้เพิ่มบทบาทสื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) จึงแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ตามคำสั่งรองนายกรัฐมนตรีที่ 73/2546 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2546 เรื่อง “แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินการตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว”

คณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว

คณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย

1. นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
3. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
4. ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
5. ประธานผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 – 8 กรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
6. ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและระเบียบกลาง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
7. นายสุนทร พรหมรัตน์พงษ์ รักษาการผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	คณะกรรมการ
8. นางวิภา อุดมฉันทน์	คณะกรรมการ
9. นางนิตยา คชภักดี	คณะกรรมการ
10. แพทย์หญิงพรณพิมล หล่อตระกูล	คณะกรรมการ
11. นางสาววรรณิภา นิยมไทย	คณะกรรมการ
12. นางสาวกุลจิตรา ภั้งคานนท์	คณะกรรมการ
13. ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์	คณะกรรมการ
14. หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานวิชาชีพ กองงานคณะกรรมการ กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ	คณะกรรมการ
15. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาหลักเกณฑ์ กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ	คณะกรรมการ และเลขานุการ
16. หัวหน้าทีมวิทยุโทรทัศน์ 1 – 4 กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ แห่งชาติ	คณะกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1.ศึกษาและจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับประเภท มาตรฐานรายการเพื่อการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

2.ประสานเตรียมการและส่งเสริมการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

หลังจากที่รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ได้ประกาศแต่งตั้ง คณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวแล้ว คณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้มีการจัดประชุมขึ้น 4 ครั้งด้วยกันคือ

1. ประชุมครั้งที่ 1/2546 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2546
2. ประชุมครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2546
3. ประชุมครั้งที่ 3/2546 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2546
4. ประชุมครั้งที่ 4/2546 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2546

โดยมีประเด็นหลักในการประชุมดังนี้

1. รูปแบบ/เนื้อหารายการ/เวลาออกอากาศรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ของหน่วยงานกรมประชาสัมพันธ์ คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยส่วนภูมิภาค

2. การนิยามความหมายรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

3. มาตรฐานของรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

4. การเตรียมจัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

5. กองทุนแหล่งที่มาของเงินสนับสนุนการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

คณะทำงานฯ ได้ให้คำจำกัดความ ของรายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว และ ได้ออกเอกสารที่กำหนดค่านิยมของรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไว้ดังนี้

1. คำจำกัดความของ "รายการ"

หมายถึงรายการคุณภาพที่ผลิตเองในประเทศและรายการนำเข้า ที่ใช้เทคนิคและรูปแบบ การนำเสนอแตกต่างกัน ซึ่งผู้ผลิตมีเจตนาผลิตเพื่อผู้ชมกลุ่มเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ให้การศึกษาและให้ความรู้ในแนวสร้างสรรค์สังคมแก่เด็กและเยาวชน และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรหลานของครอบครัว ควบคู่ไปกับความบันเทิง โดยมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานรายการในข้อ 3

2. คำจำกัดความของ "เด็กและเยาวชน"

- 1.1 เด็กปฐมวัย 2 – 5 ปี (Preschooler)
- 1.2 เด็กวัยประถมศึกษา 6 – 11 ปี (Pre-teen)
- 1.3 วัยรุ่น 12 – 18 ปี (Teenager)

3. เกณฑ์มาตรฐานรายการ

ก. ต้องมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังต่อไปนี้

3.1 เป็นรายการที่มีเนื้อหาเป็นผู้ช่วยครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

3.2 เป็นรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวอย่างหลากหลาย

3.3 เป็นรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณลักษณะตามวัย ดังนี้

3.3.1 สำหรับเด็กปฐมวัย รายการต้องมีส่วนช่วยให้เด็กเล็กรู้จักจำแนก ภูมิภาค ชั่วดี มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (EQ)

3.3.2 สำหรับเด็กวัยประถมศึกษา รายการต้องมีส่วนส่งเสริมให้เด็กสนใจใฝ่รู้แต่สิ่งดีงาม มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม รู้จักประหยัด อดออม และรู้จักควบคุมตนเอง

3.3.3 สำหรับวัยรุ่น รายการต้องสร้างแบบอย่าง (Model) ที่ดีให้กับเยาวชน ปลุกฝังทัศนคติทางเพศที่ถูกต้อง ชี้นำการดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองอันดีงาม

- ข. ต้องไม่ประกอบด้วยสิ่งไม่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้
- 3.1 มีเนื้อหาที่สื่อให้เห็นการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
  - 3.2 มีคำพูดที่หยาบโลน เหยแพร่ภาษาที่ไม่สุภาพ (ยกเว้นคำพูดตามยุคตามสมัยบางคำของวัยรุ่นที่ไม่ถึงขั้นหยาบคาย)
  - 3.3 มีภาพหรือการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสม
  - 3.4 แอบแฝงพิษภัยมากับเนื้อหา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความคิด ความเชื่อ ทศนคติ โลกทัศน์ แบบอย่างการดำเนินชีวิต และสุขภาพของเด็กและเยาวชนโดยเด็ดขาด
4. แนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าของสถานี และผู้ผลิตรายการ
- 4.1 ผลิตรายการที่มีเกณฑ์อายุเป็นตัวกำหนด (Age – specific program) ไม่ใช่รายการที่เหมาะเด็กทั้งหมดเป็นผู้ชมกลุ่มเดียวกัน
  - 4.2 กระจายรายการให้ทั่วถึงสำหรับเด็กทุกช่วงอายุ ไม่ควรละเลยเด็กเล็กและครอบครัว
  - 4.3 โฆษณาในรายการสำหรับเด็กและเยาวชนควรคำนึงถึง
    - 4.3.1 ความยาวของโฆษณา
    - 4.3.2 ชนิดของสินค้าที่โฆษณา
    - 4.3.3 ไม่แฝงโฆษณาเข้าไปในเนื้อหารายการ
    - 4.3.4 ไม่ใช้พิธีกรหรือนักแสดงของรายการเป็นผู้โฆษณาสินค้า
    - 4.3.5 ไม่พูดชักชวนขายสินค้ากับเด็กที่ชมรายการโดยตรง
  - 4.4 ไม่เอาเปรียบและใช้ประโยชน์จากเด็ก ทั้งในกระบวนการผลิตและการนำเสนอเนื้อหา
  - 4.5 รายการที่ผ่านมาการพิจารณาเข้าข่ายเป็นรายการเพื่อการศึกษาและเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ควรมีรหัสตัวอักษรที่บ่งขณะออกอากาศ
  - 4.6 เจ้าของสถานีต้องนำเสนอชื่อรายการที่ทางสถานีได้ออกอากาศตามมติ คณะรัฐมนตรีว่าด้วยรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ยื่นต่อคณะกรรมการฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐเพื่อการพิจารณาเป็นประจำทุกปี

นอกจากการกำหนดค่านิยมของรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวแล้ว คณะทำงานยังได้มีการเดินทางไปดูงานที่ต่างประเทศ คือ ที่ อังกฤษ และอเมริกา เพราะคณะทำงานมีความคิดว่าจะสามารถนำวิธีการดำเนินงานในการส่งเสริม

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนของทั้งสองประเทศนี้มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมไทยได้

ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาดูงาน ณ. ประเทศอังกฤษที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดผลต่อการพัฒนาสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวสรุปได้ ดังนี้

1. องค์กรกำกับดูแลการสื่อสารควรเป็นองค์กรอิสระ ที่ครอบคลุมการบริหารจัดการได้ทั้งกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคม สามารถกำกับ ดูแล การจัดสรรคลื่นความถี่ ผู้ประกอบการทั้งวิทยุ และโทรทัศน์ ทั้ง รัฐ เอกชน และชุมชน รวมทั้งเนื้อหารายการ ทั้งนี้ต้องกำหนดเป้าหมายและนโยบายในการกำกับดูแลให้ชัดเจน ผ่านการตรวจสอบจากสาธารณะ ที่สำคัญในระยะยาวองค์กรนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมให้รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)
2. ในประเทศไทยควรมีช่องรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างน้อย 1 ช่อง ปัจจุบันอังกฤษมีช่องรายการสำหรับเด็กทั้งหมดรวมทั้งหมด 22 ช่อง แต่ละช่องจะออกอากาศรายการตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น CBBC digital channel มี 2 ช่อง คือ CBBC One และ CCBC Two จะเน้นเด็กอายุ 6-12 ปี ออกอากาศสดทุกวัน ตั้งแต่ 7.00 น. – 19.00น. ยึดหลัก learn to fun และ learn to play Cbeebies สำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นต้น

ผลของการวิจัยในบทนี้แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการของรัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการพิจารณาจาก “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว” ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แนวทาง คือ 1. นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านการจัดหาช่องทางและเวลาในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน 2. นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน 3. นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการ 4. นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 นโยบายและวิธีการด้านการจัดหาช่องทางและจัดเวลาในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

4.1.1. นโยบายด้านการจัดหาช่องทางในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

จากยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา วางแนวทางเกี่ยวกับการจัดหาช่องทางในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

ให้ปฏิรูปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เป็นสถานีโทรทัศน์ประเภท “บริการสาธารณะ” เพื่อข่าวสาร การศึกษา ศิลวัฒนธรรม และประชาธิปไตย โดยให้ผู้ผลิตอิสระ ประชาชน เด็ก และเยาวชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมผลิตรายการในสถานีแห่งนี้

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสื่อเพื่อการศึกษา วางแนวทางเกี่ยวกับการจัดหาช่องทางในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

กำหนดสัดส่วนของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยแบ่งเป็นภาครัฐ (สื่อบริการสาธารณะ) ซึ่งครอบคลุมภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 40 ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน ร้อยละ 20 และภาคธุรกิจเอกชน ร้อยละ 40 โดยให้มีสถานีเพื่อการศึกษาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ไม่น้อยกว่า 50 สถานี

จาก “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว” ได้กำหนดไว้ว่า

1. สื่อของรัฐไม่ควรมุ่งเน้นในเรื่องบันเทิงหรือมุ่งหากำไรในเชิงพาณิชย์เท่านั้น แต่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วย ดังนั้น รัฐจึงควรใช้สื่อของรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการนำเวลาในการออกอากาศมาส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาจัดทำรายการที่สร้างสรรค์สังคม เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ ควรกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยอาจจะกำหนดเป็นวาระแห่งชาติที่จะเสนอรายการสร้างสรรค์สังคมเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว และหากให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้นำในการผลักดันในเรื่องนี้ จะได้ผลดียิ่ง

2. การดำเนินการในเรื่องนี้ไม่ควรจำกัดเฉพาะสื่อของรัฐเท่านั้น ควรจะรวมถึงสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐด้วย ได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง ITV นอกจากนี้ควรให้ครอบคลุมถึงสื่ออื่นๆ ด้วย เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต วีซีดี ตู้เกมส์ เป็นต้น

3. การนำเวลาออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชนคืนมาส่วนหนึ่ง เพื่อดำเนินการในเรื่องนี้นั้น อาจมีปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานได้ ดังนั้น ในขั้นนี้ จึงมอบให้สำนักงานอัยการสูงสุดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันตรวจสอบสัญญาสัมปทานเพื่อพิจารณา ข้อกฎหมาย และความเป็นไปได้ว่าจะดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร โดยในระหว่างนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้ไขสัญญา และเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษา เห็นควรใช้วิธีขอความร่วมมือไปก่อน และเมื่อตรวจสอบสัญญาสัมปทานแล้วเห็นว่า จำเป็นต้องแก้ไขสัญญาสัมปทาน ก็เห็นควรมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับผิดชอบดำเนินการเจรจาและแก้ไขสัญญาต่อไป

4. มอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรับไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานทำหน้าที่จัดหาเวลาจากสื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อนำมาจัดทำรายการเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยให้คณะทำงานชุดนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม)

จากหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0411/ลร.4/พ.458 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2547 เรื่องการรายงานผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี กำหนดไว้ว่า "ในประเทศไทยควรมีช่องรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างน้อย 1 ช่อง"

4.1.2 นโยบายด้านการจัดหาเวลาในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

จากยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา มีข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดหาเวลาในการออกอากาศไว้ ดังนี้

1. ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การพัฒนาคนและสังคม อย่างน้อยร้อยละ 50 โดยมีรูปแบบที่สร้างสรรค์และหลากหลาย

2. ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุและโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่น้อยกว่า 15% ของเวลาออกอากาศทั้งหมด

3. ให้สถานีโทรทัศน์ผลิตและนำเสนอรายการที่สร้างสรรค์และเหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลาตี ระหว่าง 16.00 – 22.00 น. (จันทร์ – ศุกร์) และระหว่าง 7.00 – 22.00 น. (เสาร์ – อาทิตย์) โดยอาจเป็นรูปแบบรายการข่าวสาร สารประโยชน์ หรือรายการบันเทิง

จากเรื่อง “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว” ได้กำหนดแนวทางในด้านการจัดหาเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีประเด็นดังนี้

1. เวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ ควรกำหนดให้เป็นสัดส่วนเวลาไว้สำหรับ จะเป็นช่วงเวลาใดจึงจะเหมาะสม ควรตั้งคณะทำงานขึ้นมาทำการศึกษาวิจัยก่อน และควร กำหนดให้ใช้ช่วงเวลาเดียวกันทุกสถานีโทรทัศน์

2. ให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จัดสัดส่วนเวลา สำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุและโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ร้อยละ 10 – 15 ของเวลาออกอากาศโดยให้เริ่มจากรายการวิทยุและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ก่อนโดยให้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นไป สำหรับรายการวิทยุและโทรทัศน์ของสถานีอื่น ๆ ก็ให้ดำเนินการตามความพร้อมของสถานี

3. ให้มีการแบ่งเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพิ่มจากเกณฑ์เดิมที่กำหนดไว้อย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ในระหว่างเวลา 16.00 – 18.30 น. เป็นอย่างน้อย 1-1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างเวลา 16.00 – 22.00 น.

4.2 นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

จากแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา มีข้อเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการไว้ ดังนี้

“ให้จัดตั้งองค์กรกลางมาทำหน้าที่บริหารจัดการและเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา การเฝ้าระวังและติดตามผล โดยให้การบริหารองค์กรประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ ด้านจิตวิทยาเด็ก ฯลฯ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของรายการเด็กเพื่อเป็นแนวทางของทุกฝ่าย และการกำกับดูแล ติดตามผล การประเมินผล และจัดระดับความนิยมของรายการต่าง ๆ ให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ รวมทั้งการเปิดรับข้อคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป”

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสื่อเพื่อการศึกษา ซึ่งมีข้อเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตรายการไว้ ดังนี้

“ส่งเสริมให้โครงสร้างระบบสื่อวิทยุและโทรทัศน์มีความสมดุลระหว่างภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน และระหว่างภาคชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยให้สื่อของรัฐเป็นสื่อบริการสาธารณะที่เป็นบรรทัดฐานในด้านมาตรฐานและคุณภาพของรายการการศึกษา รายการเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม”

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ผลิตสื่อ ได้ระบุแนวทางเรื่องมาตรฐานการผลิตไว้ ดังนี้

1. ให้จัดอันดับหรือจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเยาวชน โดยให้จัดระดับดังนี้

- TV-Y เหมาะสำหรับเด็กทุกเพศทุกวัย
- TV-Y7 เหมาะสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 7 ปีขึ้นไป

2. ให้จัดอันดับหรือจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์ทั่วไป โดยให้จัดระดับดังนี้

- TV-G เหมาะสำหรับทุกเพศ ทุกวัย มีความรุนแรงน้อย ภาษาไม่รุนแรง
- TV-PG ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง เนื้อหาบางตอนไม่เหมาะกับเด็ก
- TV-14 เนื้อหาไม่เหมาะกับเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี
- TV- M เหมาะสำหรับผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่เท่านั้น มีเนื้อหาทางเพศและความรุนแรงที่โจ่งแจ้ง

3. ให้มีการลงทุนและสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่มีรูปแบบหลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์เด็ก เยาวชนและครอบครัว

4. ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรายย่อยและผู้ผลิตอิสระรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณ และเพื่อการตรวจสอบกันเอง

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

“ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องผลิตและพัฒนาบุคลากรในด้านการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้มีหลักสูตรด้านสื่อมวลชนสำหรับเด็ก และเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษา ทำการศึกษาและทดลองผลิตรายการที่เป็นต้นแบบในลักษณะที่หลากหลาย โดยเฉพาะที่เน้นคุณค่าด้านการศึกษา และการเรียนรู้และสุนทรีย์ภาพในศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต”

จาก “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว” ได้วางแนวทางเรื่องมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

1. การผลิตรายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัวนั้น ควรมีการศึกษาวิจัย ความต้องการของเด็ก และผู้ปกครองว่าต้องการชมรายการประเภทใด ลักษณะใดเป็นต้น นอกจากนี้ ควรสำรวจด้วยว่า ในปัจจุบันมีรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว จำนวนเท่าไร และมีลักษณะอย่างไร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการผลิตรายการที่เหมาะสมและเป็นที่สนใจของเด็ก เยาวชนและครอบครัวต่อไป

2. การผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ควรให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้มีอาชีพ มีความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ดำเนินการ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นความร่วมมือกันดำเนินการระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งต้องให้เด็ก ผู้ปกครอง และโรงเรียนมีส่วนร่วมด้วย เช่น โรงเรียนอาจ

นำสาระจากสื่อมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจชมรายการที่สร้างสรรค์สังคม

3. ลักษณะของรายการนอกจากเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็กและเยาวชนแล้วควรมีรายการสำหรับครอบครัวเพื่อสอนวิธีการเลี้ยงเด็กให้เป็นคนดีของสังคม

4. มาตรการในการดำเนินการควรแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ 1. ระยะสั้น 2. ระยะกลาง และ 3. ระยะยาว สำหรับมาตรการระยะสั้นให้มีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคสังคม และสื่อที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่บริหารจัดการรับผิดชอบดูแลเนื้อหาสาระและรูปแบบรายการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการ และในระยะต่อไปควรใช้องค์กรที่มีอยู่แล้วเป็นผู้ดำเนินการต่อไป เช่น กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

4.3 นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

จากยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสื่อของรัฐเพื่อการศึกษา มีข้อเสนอเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการไว้ ดังนี้

1. ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยขอจัดสรรมาจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 31 พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2543) และสร้างกลไกการบริหารกองทุนให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพรวมทั้งจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อระดมทรัพยากรจากสาธารณะมาสมทบ

2. ให้กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพ โดยให้ผู้ผลิตสื่อเพื่อการศึกษา เพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว สามารถลดหย่อนภาษีได้ หรือให้ผู้บริจาคเงินสมทบกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ สามารถลดหย่อนภาษีได้

3. ให้กำหนดมาตรการยกเว้นหรือลดหย่อนราคาค่าเวลาสถานี แก่รายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว รายการเพื่อคนด้อยโอกาสและคนจน

จากเรื่อง “แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาการเรียนรู้อันของเด็ก เยาวชน และครอบครัว” ซึ่งมีประเด็นอภิปรายในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมด้านเงินทุนว่า

1. ควรมีการจูงใจให้มีการผลิตรายการที่สร้างสรรค์สังคม เช่น ให้งานวัลแก่ผู้ผลิตที่มีคุณภาพ ลดผลตอบแทนในสัญญาสัมปทาน รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่าย เป็นต้น

2. กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ติดตามดูแลการดำเนินการจัดทำสื่อของภาคเอกชนให้เป็นไปตามแนวทาง และกรอบหลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด รวมทั้งพิจารณาให้งานวัล สิ่งจูงใจ ให้แก่ผู้ผลิตและเจ้าของรายการที่เหมาะสม ตลอดจนการพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดทำรายการที่มีคุณภาพ แต่ขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงินจากภาคเอกชน (Sponsor) เป็นต้น

4.4 นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้รับและผู้ใช้สื่อ ได้วางแนวทางเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อไว้ว่า

1. การเพิ่มพลังผู้บริโภค โดยการรวมตัวเป็นองค์กรเครือข่ายพลเมืองและผู้บริโภคสื่อ และจัดตั้งองค์กรหรือกลไกตรวจสอบการทำงานของสื่อ และติดตามประเมินผลคุณภาพรายการการศึกษา รายการเด็ก เยาวชน และครอบครัว ติดตามการทำงานขององค์กรกำกับดูแลและองค์กรสื่อให้ทำงานอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีระบบการร้องเรียนและการคุ้มครองผู้บริโภคข่าวสารที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสื่อ

2. เปิดสาย Hotline สื่อ เพื่อให้ประชาชนเฝ้าระวัง ติดตามประเมิน แสดงประชนามติ และวิพากษ์วิจารณ์สื่ออย่างต่อเนื่องและทันท่วงที

3. สนับสนุนสื่อมวลชนศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจสื่อ มีวิจยารณญาณในการเลือกรับและกลั่นกรองสื่อ ในการใช้ประโยชน์จากสื่อ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา จัดเป็นหลักสูตรในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา และในกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในชุมชน

จากข้อเสนอของคณะทำงานที่ได้จากการไปดูงาน ณ ประเทศอังกฤษ ได้มีข้อเสนอในเรื่องนี้ไว้ว่า

“องค์กรกำกับดูแลการสื่อสารควรเป็นองค์กรอิสระ ที่ครอบคลุมการบริหารจัดการได้ทั้งกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคม สามารถกำกับ ดูแล การจัดสรรคลื่นความถี่

ผู้ประกอบการทั้งวิทยุ และโทรทัศน์ ทั้ง รัฐ เอกชน และชุมชน รวมทั้งเนื้อหารายการ ทั้งนี้ต้องกำหนดเป้าหมายและนโยบายในการกำกับดูแลให้ชัดเจน ผ่านการตรวจสอบจากสาธารณะที่สำคัญในระยะยาวองค์กรนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมให้รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)”

จากนโยบายและวิธีการของรัฐในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนที่กล่าวมาทั้งหมด เราสามารถสรุปแต่ละแนวทางในการส่งเสริมตามตารางดังต่อไปนี้

นโยบายและวิธีการที่ภาครัฐกำหนดเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 4.1 แสดงนโยบายและวิธีการส่งเสริมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน

นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านการจัดหาช่องทางและเวลาในการออกอากาศ ให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	
นโยบาย	วิธีการ
นโยบายด้านการจัดหาช่องทางในการออกอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ปฏิรูปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เป็นสถานีโทรทัศน์ประเภท “บริการสาธารณะ” เพื่อข่าวสาร การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และประชาธิปไตย - ให้มีสถานีเพื่อการศึกษาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ไม่น้อยกว่า 50 สถานี - รัฐจึงควรใช้สื่อของรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น โดยการนำเวลาในการออกอากาศมาส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาจัดทำรายการที่สร้างสรรค์สังคม เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยไม่ควรจำกัดเฉพาะสื่อของรัฐเท่านั้น ควรจะรวมถึงสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐด้วย - ในประเทศไทยควรมีช่องรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างน้อย 1 ช่อง

นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านการจัดหาช่องทางและเวลาในการออกอากาศ ให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	
นโยบาย	วิธีการ
<p>นโยบายด้านการจัดสรรช่วงเวลาในการออกอากาศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การพัฒนาคนและสังคม อย่างน้อยร้อยละ 50 - ให้กำหนดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ไม่น้อยกว่า 15% ของเวลาออกอากาศทั้งหมด - ให้สถานีโทรทัศน์ผลิตและนำเสนอรายการที่สร้างสรรค์และเหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลาดี ระหว่าง 16.00 – 22.00 น. (จันทร์ – ศุกร์) และระหว่าง 7.00 – 22.00 น. (เสาร์ – อาทิตย์) โดยอาจเป็นรูปแบบรายการข่าวสาร สาระประโยชน์ หรือรายการบันเทิง - เวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ ควรกำหนดให้เป็นสัดส่วนเวลาไว้สำหรับจะเป็นช่วงเวลาใดจึงจะเหมาะสม - แบ่งเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพิ่มจากเกณฑ์เดิมที่กำหนดไว้อย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ในระหว่างเวลา 16.00 – 18.30 น. เป็นอย่างน้อย 1- 1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างเวลา 16.00 – 22.00 น.

นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	
นโยบาย	วิธีการ
นโยบายและวิธีการส่งเสริมมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้จัดตั้งองค์กรกลางมาทำหน้าที่บริหารจัดการและเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา ใฝ่ระวังและติดตาม - ให้สื่อของรัฐเป็นสื่อบริการสาธารณะที่เป็นบรรทัดฐานในด้านมาตรฐานและคุณภาพรายการศึกษา รายการเด็ก เยาวชน ครอบครัว - ให้จัดอันดับหรือจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และเยาวชน - ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องผลิตและพัฒนาบุคลากรในด้านการผลิตสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน และสื่อเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง - การผลิตรายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัวนั้น ควรมีการศึกษาวิจัย ความต้องการของเด็ก และผู้ปกครองว่าต้องการชมรายการประเภทใด ลักษณะใดเป็นต้น - การผลิตรายการสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ควรให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นมืออาชีพมีความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ดำเนินการ - ให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการ รับผิดชอบดูแลเนื้อหาสาระและรูปแบบรายการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการ - ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรายย่อยและผู้ผลิตอิสระรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาวิชาชีพและจรรยาบรรณ และเพื่อการตรวจสอบ - รายการนอกจากเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็กและเยาวชนแล้วควรมีรายการสำหรับครอบครัวเพื่อสอนวิธีการเลี้ยงเด็กให้เป็นคนดีของสังคม

นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุน ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน	
นโยบาย	วิธีการ
<p>นโยบายและวิธีการส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยขอจัดสรรมาจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะ - กำหนดมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพ โดยให้ผู้ผลิตสื่อเพื่อการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว สามารถลดหย่อนภาษีได้ หรือให้ผู้บริจาคเงินสมทบกองทุนเพื่อการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ สามารถลดหย่อนภาษีได้ - กำหนดมาตรการยกเว้นหรือลดหย่อนราคาค่าเวลาสถานี แก่รายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว - ควรมีการจูงใจให้มีการผลิตรายการที่สร้างสรรค์สังคม เช่น ให้รางวัลแก่ผู้ผลิตที่มีคุณภาพ ลดผลตอบแทนในสัญญาสัมปทาน รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่าย

นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ	
นโยบายและวิธีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มพลังผู้บริโภค โดยการรวมตัวเป็นองค์กรเครือข่ายพลเมืองและผู้บริโภคสื่อ และจัดตั้งองค์กรหรือกลไกตรวจสอบการทำงานของสื่อ และติดตามประเมินผลคุณภาพรายการการศึกษา รายการเด็ก เยาวชน และครอบครัว - เปิดสาย Hotline สื่อ เพื่อให้ประชาชนเฝ้าระวัง ติดตามประเมิน แสดงประชามติ และวิพากษ์วิจารณ์สื่ออย่างต่อเนื่องและทันท่วงที - สนับสนุนสื่อมวลชนศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจสื่อ มีวิจารณญาณในการเลือกรับและกลั่นกรองสื่อ - องค์กรกำกับดูแลการสื่อสารควรเป็นองค์กรอิสระ ที่ครอบคลุมการบริหารจัดการได้ทั้งกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคม <p>ในระยะยาวองค์กรนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมให้รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)”</p>

ทั้งหมดนี้คือนโยบายและวิธีการในการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน จากขั้นตอนการดำเนินงานของภาครัฐตั้งแต่การวางนโยบาย ไปจนถึงการตั้งคณะดำเนินงานเพื่อสนองนโยบาย แสดงให้เห็นถึงเจตนารมย์ในการพัฒนาและส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน โดยนโยบายและวิธีการดำเนินงานที่ตั้งเอาไว้ทั้ง 4 ด้าน ทั้งในด้าน การจัดหาเวลาและช่องทางในการออกอากาศให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน การส่งเสริมด้านมาตรฐานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน การส่งเสริมด้านเงินทุนในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชน และการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ ส่วนในบทต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ของภาครัฐเพื่อการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน